

דף לח.

עין משפט א.ב.

יו"ד סימן קיג פעיף א

עין לעיל דף לו: עין משפט ז

עין משפט ג.

יו"ד סימן קיג פעיף יב

יב. דגים קטנים שמלחן ישראל או נכרי הרי הן כמו שנתבשרו מקצת בישול ואם צלאן נכרי אח"כ מותרים ^ק, אבל דגים מלוחים גדולים שאינם נאכלים אלא ע"י הדחק ע"כ אם צלאן הנכרי אסורים ויש מתירין ^ר.

הגה: ה"ה כל דבר שנאכל חי ע"י הדחק ^ש וכישלו עכו"ם דינו כדגים גדולים, ובשר מלוח אינו נאכל כלל כמות שהוא חי ואסור ^ת אם נתבשל ע"י עכו"ם.

עין משפט ד.

יו"ד סימן קיג פעיף ב

עין לעיל דף לו: עין משפט ח

ק. מימרא דרב אסי אמר רב בע"ז ל"ח, והיינו דגים לא קטנים ממש דבהם אין בישולי עכו"ם שאינם עולים על שולחן מלכים אלא קצת גדולים, אבל הב"ח כתב שמה שאמרו בגמ' דגים קטנים אינם עולים על שולחן מלכים היינו שבאותו מין יש גדולים ג"כ אבל אם כל המין כולם קטנים עולים על שולחן מלכים הם וא"כ כאן היינו קטנים ממש. ש"ך ס"ק ט"ז.
ואף שעושים קצת קמח אין זה עיקר אלא בשביל שלא ידבקו במחבת וע"כ אין בהם משום בישולי גוים מצד הקמח. פר"ת אות י"ד.
והטעם שמוותרים כיון דבמליחה לא גזרו ובמליחתם הראשונה כבר נתקנו וראוים לאכילה הוי כדבר חי שראוי לאוכלו חי שאין בו בישולי עכו"ם.
ר. וסברא ראשונה עיקר, וכ"ה דעת השו"ע בסתם ויש, אלא דהביא דעת המתירין לסמוך עליהם במקום הפ"מ או שעת הדחק.
ש. וחבושים וערמונים אינם נאכלים חיים אלא בשעת הדחק ויש בהם משום בש"ג, ויש מדינות שרוב אכילתן חיים וכל מקום כמנהגו. ש"ך ס"ק י"ז.
ת. אם לא שמלחו הרבה ושהה במלחו זמן רב עד שראוי לאכילה דאז אין בו בש"ג. ט"ז ס"ק י"ג.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ה.ו.

י"ד סימן קיג פעיף ה

ה. ה. נכרי שבישל ולא נתכוון לבישול מותר כמו שאם נכרי הצית אור באגם להעביר החציר ונתבשלו בו חגבים * הרי אלו מותרים אפי' עולים על שולחן מלכים.

אבל אם כיון לשם בישול כגון הסיק התנור לבשל בו והיה שם בשר מתחלה ונצלה, אע"פ שלא כיון לבשר הזה שהרי לא ידע ממנו ג"כ אסור משום בישולי עכו"ם שהרי כיון לבשל.

עין משפט ז.

י"ד סימן קיג פעיף ו

ו. כל שבישלו ישראל מעט בישולו ב בין בתחילה בין בסוף מותר, לפיכך אם הניח הנכרי הקדירה על האש והפך הישראל בבשר והגיס בו ^ג או שהגיס הישראל וגמר הנכרי ^ד הרי זה מותר.

א. מגמ' ע"ז דף ל"ח, ומימרא דר"י ודרכינא שם. ואם לישראל מותר להטמין שם דבר מה להתבשל, הדבר בפלוגתא וכיון שהוא מילתא דרבנן יש לפסוק כדברי המיקל. כף החיים אות מ"א.

ב. מימרא דרב יהודה אמר שמואל שם בע"ז דף ל"ח, ומסיק בלא עשה הנכרי אלא קירוב בישול, וכן כתב מר"ן המחבר בכ"מ ובכ"י. ודברי הרמ"א בסעיף זה תמוהין, כך תמה בש"ך בס"ק ח'. ובבאר הגולה אות ט'.

ג. ואם הניח הישראל וגמר הגוי אע"פ שגמר הגוי קודם שהגיע למאכל בן דרוסאי ע"י הנחת הישראל כיון שלא סילקו הגוי מע"ג האש מהני.

אבל אם הניחה העכו"ם על האש וגמר ישראל אפי' שהגיע למאכל בן דרוסאי ע"י הנחת הגוי כיון דלא היה סילוק מע"ג האש מהני גמר הישראל. כ"כ הפר"ח באות י"ב. אבל הפר"ת באות ט' חלק בחלוקה השניה, וכתב דדוקא אם גמר ישראל קודם שהגיע למאכל בן דרוסאי ע"י הנחת הקדירה ע"י העכו"ם על האש אבל אחרי זה לא מהני גמר ישראל, וכמו שפסק השו"ע בסעיף ט', וכן הסכים הזבחי צדק באות כ"ז. כף החיים אות מ"ב.

ד. והיינו בלא הפכו מצד שהוא מונח על הגחלים והניחו מצד אחר דא"כ היינו סילקו ואסור, כמו בסעיף י"א. ב"י. כף החיים אות מ"ג.

ושם בכף החיים אות מ"ד הביא מעשה של דג אחד שטיגנה אותו הנכרית במחבת והצד התחתון נתבשל לגמרי ע"י הנכרית אבל הצד העליון לא נתבשל כלל והישראלית הפכה אותו ובישלה אותו מהצד השני והעלה לאסור כל הדג ולא מהני גם לחלק הדג שהדג בלע האיסור.

אם הישראלית הניחה הקדירה על האש ואח"כ באה השפחה הנכרית והשליכה לקדירה עוד שני ביצים בקליפתן העלה בכף החיים שם דמותר אם יש רוב בקדירה נגד הביצים דבטל ברוב איסור בישולי עכו"ם. כף החיים אות מ"ה.

הגה: ואפי' לא היה מתבשל בלא סיוע העכו"ם ה"ג"כ מותר.

עין משפט ז.

יו"ד סימן קיג סעיף ח

ח. נתן הישראל קדירה על האש וסילקה י' ובא הנכרי והחזירה אסור
אלא א"כ הגיע למאכל בן דרוסאי ז' שהוא שלישי בישולו כשסילקה.

דף לח:

עין משפט א.

יו"ד סימן קיג סעיף ו

עין לעיל דף לח. עין משפט ז

עין משפט ב.

יו"ד סימן קיב סעיף ט

ט. י. הדליק הנכרי התנור ואפה בו ישראל או שהדליק הנכרי ואפה הנכרי
ובא ישראל וניער האש מעט ח' הרי זה מותר, ואפילו לא זרק הישראל
אלא עץ אחד לתוך התנור התיר הפת שבו, שאין הדבר אלא להיות
היכר ט' שהפת שלהן אסורה.

ה. ובגמ' היפך דברי הרמ"א דאם הניח הישראל בשר ע"ג גחלים ובא עכו"ם והפך בו
אסור אם לא היה מתבשל בלא סיוע הגוי, וכ"כ הכנה"ג על דברי הרמ"א, וכן תמה
הש"ך בס"ק ח'. וכ"כ הפר"ח באות י"ג. כף החיים אות מ"ו.
ו. לאו דוקא סילקה הישראל אלא אפי' סילקה הנכרי לאיזה צורך. ט"ז ס"ק ט'. וש"ך
ס"ק י"ב.

ולפי דברי המקילים ברמ"א בסעיף ז' דאפי' השלכת קיסם מתירה ה"ה כאן דמותר.
ז. ואם הוא ספק אם הגיע למאכל בן דרוסאי מותר מספיקא דרבנן לקולא, כמו בסעיף
י"א. ושליש בישולו שהוא שיעור מב"ד, כ"כ הרשב"א בתה"ב ורש"י בשבת דף כ'
ע"א, ואע"פ שמדברי הרמב"ם בפ"ט מה' שבת נראה שהוא חצי שיעור כדאי הם הרשב"א
ורש"י לסמוך עליהם בבישולי עכו"ם דרבנן דאם נתבשל שלישי בישול אין בו יותר בשולי
עכו"ם, וע"כ לענין שבת באו"ח בסי' רנ"ד סעיף ב' פסק לחומרא כהרמב"ם דהשיעור חצי
בישול.

ח. מימרא דרבינא בע"ז דף ל"ח. והשלכת קיסם לתוך התנור מהני אפי' בפת של עכו"ם
בעה"ב כשאפה לעצמו. כף החיים אות נ"א.

ט. ולפ"ז צריך שיכוון הזורק או המחיתה לסייע בתיקון האש ולהכשיר הפת אבל אם זרק
סתם קיסם לאשו של עכו"ם עדיין אסור הפת, בן איש חי פ' חקת אות ה'. ועיין בכף
החיים בסי' קי"ג אות ט"ל ואות נ"א.

הגה: ניפח באש^י הוי כחיתוי.

עין משפט ג. יו"ד סימן קיג פעיף יג.

יג. דג שמלחו נכרי ופירות שעשנן עד שהכשירן לאכילה הרי אלו מותרים^ב, דמלוח אינו כרותח בגזירה זו והמעושן^ל אינו כמבושל.

הגה: גם כבוש אינו כמבושל^מ דלא אסרו אלא בישול על האש.

עין משפט ד. יו"ד סימן קיג פעיף יד.

יד. ביצה אע"פ שראויה לגומעה חיה^נ אם בישלה גוי אסורה^ס.

עין משפט ו. יו"ד סימן קג פעיף ד.

ה. ז. הבשר בכישולו פוגם השמן זית והדבש ומסריחם וע"כ שמן ודבש

י. בין ע"י מפוח בין ע"י פיו אפי' הגחלים לוחשות כיון שמוסיף חמימות ומקרב הבישול כמו זריקת קיסם, וכמ"ש הרשב"א.

כ. והמבושל בחמי טבריה ע"י עכו"ם אין בו משום בישולי עכו"ם, וכך משמע מדברי הרמ"א. כף החיים אות ע"ד.

ל. וא"כ מעושן ע"י גוי שנעשה ראוי לאכילה אין בו בישול עכו"ם אח"כ דכבר נעשה ראוי לאכילה. כף החיים אות ע"ה.

וכתב בכנה"ג דה"ה אם עושים דברים שיהיו ראויים לאכילה ע"י שמייבשים אותם אין בו משום בישולי עכו"ם אח"כ. כף החיים אות ע"ו.

חגבים אם נמלחו וראויים לאכילה אין בהם משום בש"ג אח"כ דדינם כדגים קטנים שנמלחו, משו"ת יכין ובוועז ח"א סי' ס"ד.

ולדעת המתירין בדג מלוח גם בגדולים ה"ה מעושנים גדולים. ש"ך ס"ק י"ח מהב"ח בק"א. מ. כרוב כבוש של עכו"ם והוברר שכובשין אותם בכלים שמשתמשים בהם חומץ או גבינה מלוחה ולא נודע אם הם כובשים בכלים מיוחדים לכך אף דסתם כליהם אינם בני יומן מ"מ כיון דכבוש כמבושל ודבר חריף עושה אותם כבן יומן א"כ אסור לקנות מהם כרוב הכבוש גם בכלים שאינם בני יומן אם לא שידוע שעושים אותם בכלים מיוחדים לכך. כף החיים אות ע"ט, מברכי יוסף, אף דיש מתירין.

נ. והטעם שיש בה בישולי עכו"ם דאכילה ע"י הדחק היא לגומעה חיה, ואף ליש מתירין בסעיף י"ב בדגים גדולים מודים כאן ובתמרים דסעיף ט"ו שאין נאכלים אלא ע"י דחק גדול. ט"ז ס"ק י"ד.

ס. ואם בישלה הישראל כל שהוא אין בה כבר בשולי עכו"ם אח"כ, כ"כ הפר"ת אות י"ז, ובן איש חי בפ' חקת אות י"א.

של נכרים מותרים^ע, אע"פ שהם מבושלים.

הגה: וי"א דבשר אינו פוגם הדבש עצמו רק משקה הנעשה מדבש^ב, ובמקום שאין הפסד גדול יש להחמיר.

הגה: בשר או חלב^ז ביין הוי לפגם ומותר.

י"ד סימן קיד סעיף ז

י. שמן^ק ודבש של נכרים מותרים ואינם נאסרים משום בישולי עכו"ם ולא משום גיעולי נכרים. וה"ה למים חמים שלהם^ר.

ע. מרמב"ם פי"ז ממ"א וכרב ספרא בע"ז דף ל"ח ע"ב, וכתב הכ"מ דס"ל לרמב"ם סתם כלים של עכו"ם הם בני יומן, וכ"כ הב"י בסי' קכ"ב וא"כ קשה כיון שמר"ן פסק בסי' קכ"ב סעיף ו' דסתם כלים של עכו"ם בכלל אינם בני יומן א"כ הכא בלא"ה מותר הדבש והשמן שלהם. וכתב הש"ך בס"ק י"ג דלא הביא מר"ן השו"ע דין זה אלא ללמוד שבשר פוגם שמן והדבש, וע"כ אני שינתי הלשון בהלכה זו ע"מ ליישב הקושיא מעיקרא. ודוקא שמן זית אבל שאר שמנים אפשר שאינו פוגם, וגם בשמן זית איכא פלוגתא כמ"ש אה"כ, ובש"ך ס"ק י"ד, וא"כ רק בשעת הדחק יש לסמוך על פסק מר"ן כן כתב הזבחי צדק. כף החיים אות ל"ד.

ומש"כ בב"י דהבשר פוגם הדבש תמוה שהרי העולם מבשלים דבש עם בשר והוא משובח מאוד. וכתב דשמא ע"י התבלינים והבצלים הוא משביח אבל אילו היה רק דבש לבד היו פוגמים זה את זה.

והט"ז בסוף ס"ק ז' חילק בין דבש עצמו למשקה העשוי מדבש, כמ"ש הרמ"א, וס"ל להט"ז דאף במקום הפסד גדול אין להקל בדבש עצמו.

פ. ובמקום שאין הפסד יש לנהוג כהרמ"א. כף החיים אות ל"י.

צ. היינו הלב בציר"י. כ"כ הנוב"י חיו"ד סי' ל"א. מהריטב"א בחידושו על ע"ז דף נ"ט, וכן עיקר ודלא כהחכמת אדם בכלל נ"ד אות י"ז שנשאר בספקות. כף החיים אות ט"ל.

ק. היינו שמן זית ודבש היינו דבש דבורים ופשוט. ומי שאוסרו הרי זה עומד בחטא גדול מפני שהמרה ע"פ בי"ד שהתירוהו. כ"כ הרמב"ם בפי"ז ממ"א, ב"י. והיינו בידוע שהוא נקי אבל אם יש חשש איסור הכל תלוי במקום ובזמן, ואפי' נתבשל השמן אין בו איסור משום בישולי עכו"ם משום שהוא נאכל כמות שהוא חי, ואין בו משום גיעולי גוים משום שהבשר פוגם השמן ומסריחו, וכן דבר שנתבשל ועשו ממנו מיני מתיקה מותר מטעם זה, ואפי' אם ידוע שאין הבשר פוגם בשמן ודבש כיון שסתם כלים אינם בני יומן אין לחוש, אם לא לדעת הרמב"ם הסובר דסתם כלים בני יומן. כף החיים אות ל"ד, ל"ה.

ר. שנאכלים כמות שהם חיים, ורש"י פי' בע"ז דף ל"ח ע"ב משום שאין משתנים מברייתן ע"י האור. ש"ך ס"ק י'. ומשום גיעוליהם סתם כלים אינם בני יומן והוי טעם לפגם ומותרים אבל אם הם בני יומן השומן נותן במים טעם לשבח ואסורים, ודלא כהלבוש שכתב שפוגם במים. ש"ך ס"ק י"א.

עין משפט ז.

יו"ד סימן קיג סעיף טו

טו. תמרים המרים קצת שאינם נאכלים אלא ע"י הדחק גדול ש אם בישלם נכרי יש בהם משום בישולי עכו"ם.

עין משפט זז.

יו"ד סימן קיד סעיף י

טז. אסור ליקח מעכו"ם מיני דגים קטנים מעורבים ת מפני שדגים טמאים מתערבים עמהם ואינו יכול להפרידם.

טז. כבושים של עכו"ם שדרך לפעמים לתת בהם יין אסורים באכילה אבל בהנאה מותרים, ואם ידוע שהכל נותנים יין אסורים אפי' בהנאה א.

הגה: ומוכרו כולו חוץ ב מדמי יין נסך שבו.

הגה: אם ידוע שיש נכרי אחד בעיר שאינו מערב בו יין, אע"פ ששאר נכרים דרכן לערב בו יין מותר ליקח מכולם א כל זמן שלא ידוע בודאי שזה עירבו ביין דתלינן לקולא שמא לא עירב בו יין, וכך כל כיוצא בזה באיסורים דרבנן.

ש. ותפוחים שאינם ראויים לאכילה אפי' ע"י הדחק מחמת רוב חריפותן יש בהם משום איסור בש"ג, פר"ת אות י"ט. אך היום בימינו לא קיימים תפוחים כאלה כלל. שומים וכרתי היום רובא דעלמא אין אוכלים אותם חיינן ויש בהם משום בש"ג. והכל לפי המקום והזמן. כף החיים אות פ"ו. לפתות ותפוזא שעכו"ם צלה אותם בגחלים אין בהם משום בישולי עכו"ם כיון שהם מלוכלכים באפר ואינם עולים כך על שולחן מלכים. כף החיים אות פ"ח. ת. והיינו דגים קטנים שאין להם קשקשת אבל עתידים לגדול לאחר זמן וקימ"ל דמותרים, כמו בסי' פ"ג, רש"י ע"ז דף ל"ה ע"ב, וכן פי' הרמב"ם על המשנה והברטנורא. ולפ"ז משמע דשאר דגים קטנים שיש להם קשקשים מותרים לקחת מהם שהרי יכול להבחין ביניהם ובין הטמאים. ש"ך ס"ק ט"ז.

א. ומוכרו חוץ מדמי היין נסך שבו, וכל זה מדינא אבל לפי מה שקימ"ל בסי' קכ"ג דסתם ינם בזה"ז מותר בהנאה במקום הפ"מ ה"ה הכא. ש"ך ס"ק י"ז.

ב. ואומדין כמה הוא דרכן לערב בכיוצא באלו וימכרו חוץ מדמי אותו יין. ט"ז ס"ק י"ב. ג. אפי' מבתיהם דכל אחד ואחד שאני לוקח ממנו אני אומר שזהו שלא עירב כי לא ידוע מי זה שלא עירב רק ידוע שישנו אחד כזה, ואפי' רובן דרכן לערב כיון שאין ידוע בודאי שעירבו אין כאן קבוע שיעשה מחצה על מחצה ובזה אמרינן שאחד שלא מערב בודאי מציל את כולם. ש"ך ס"ק י"ח. משא"כ בסיפא שידוע שבודאי עירבו בהן יין נסך אז הולכים בתר רובא. כף החיים אות נ"ב.

הגה: אם ידוע שמקצת עכו"ם בודאי נותנים בו יין ומקצת בודאי אין נותנים בו יין הולכים אחר הרוב דכל דפריש מרובא פריש. אבל אסור לקנות מהם בבתייהם דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

ד. כמבואר בסי' ק"י סעיף ג'. ש"ך ס"ק י"ט. וה"ה אם לעכו"ם יש להם חנויות הרי נעשה קבוע בחנויות שלהם ולא אמרינן כל דפריש מבתייהם מרובא פריש אלא כשהעכו"ם הולך לשוק ומוכר אבל לא לחנותו. ש"ך ס"ק י"ט. כף החיים אות נ"ד.